

ΘΕΜΑ 26°
(ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Αρχίδαμος, 6-8)

Οὐ μὴν ὡς ἐπιθυμῶν τοῦ λέγειν, οὐδ' ὡς ἄλλως πως παρεσκευασμένος ζῆν ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον, οὕτως εἴρηκα περὶ τούτων, ἀλλὰ βουλόμενος ὑμᾶς προτρέψαι μηδεμίαν ἀποδοκιμάζειν τῶν ἡλικιωῶν, ἀλλ' ἐν ἀπάσαις ζητεῖν εἴ τίς τι δύναται περὶ τῶν παρόντων πραγμάτων εἰπεῖν ἀγαθόν. Ὡς ἐξ οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν, οὐδεὶς οὔτε

5 κίνδυνος οὔτε πόλεμος περὶ τοσούτων τὸ μέγεθος ἡμῖν γέγονεν, περὶ ὅσων νυνὶ βουλευσόμενοι συνεληλύθαμεν. Πρότερον μὲν γὰρ ὑπὲρ τοῦ τῶν ἄλλων ἄρχειν ἡγωνιζόμεθα, νῦν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν αὐτοὶ τὸ προσταττόμενον· ὃ σημεῖον ἐλευθερίας ἐστίν, ὑπὲρ ἧς οὐδὲν ὅ τι τῶν δεινῶν οὐχ ὑπομενετέον, οὐ μόνον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μὴ λίαν ἀνάνδρως διακειμένοις, ἀλλὰ καὶ κατὰ μικρὸν ἀρετῆς ἀντιποιοι-

10 μένοις. Ἐγὼ μὲν οὖν, εἰ δεῖ τοῦμὸν ἴδιον εἰπεῖν, ἐλοίμην ἂν ἀποθανεῖν ἤδη μὴ ποιήσας τὸ προσταττόμενον μᾶλλον ἢ πολλαπλάσιον χρόνον ζῆν τοῦ τεταγμένου ψηφισάμενος ἃ Θηβαῖοι κελεύουσιν· αἰσχυνοίμην γὰρ ἂν, εἰ γεγονῶς μὲν ἄφ' Ἡρακλέους, τοῦ δὲ πατρὸς βασιλεύοντος, αὐτὸς δ' ἐπίδοξος ὢν τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης, περιίδοιμι, καθ' ὅσον ἐστίν ἐπ' ἐμοί, τὴν χώραν, ἣν ἡμῖν οἱ πατέρες κατέλιπον, ταύτην τοὺς οἰκέτας

15 τοὺς ἡμετέρους ἔχοντας.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **Οὐ μὴν:** 'σε καμία περίπτωση δεν...', και συντάσσεται με το ρ. 'οὕτως εἴρηκα περὶ τούτων'. Αντιθέτως το 'οὐ μὴν ἀλλὰ = γιατί δεν γίνεται αλλιῶς παρά να...', π.χ. 'πῶς λέγεις; οὐ γάρ τοι ἀλλὰ τοῦτον γε τὸν λόγον...θαυμάζω, Πλ.Εὐθύδ. 286c = τι εννοεῖς; γιατί δεν γίνεται αλλιῶς παρά να απορώ μ' αυτόν τον λόγο'. **ὡς ἐπιθυμῶν:** συνημμ. μτχ. ἀπὸ το 'εἴρηκα', επιρρ. αιτιολογική, και με την προσθήκη του 'ὡς' δίνεται υποκειμενική σημασία 'διότι δήθεν επιθυμῶ...'. **τοῦ λέγειν:** ἐναρθρο ἀπαρέμφ. ὡς ουσιαστικό, αντικ. στην μτχ. **ὡς...παρασκευασμένος:** ἴδια μτχ. με την προηγούμενη, 'επειδὴ δήθεν εἶμαι προετοιμασμένος με κάποιο διαφορετικό τρόπο'. **ζῆν:** συμπερασματικό ἀπαρέμφατο. **ἢ:** εἰσάγει β' ὄρο συγκρίσεως ἀπὸ το 'ἄλλως πως'. **τὸν...χρόνον:** αιτιατική επιρρ. του χρόνου που δείχνει την χρονική διάρκεια. Η ενδιάμεση μτχ. εἶναι επιθ. προσδ.
- 2 **ἀλλὰ βουλόμενος:** συνημμ. μτχ., επιρρ., αιτιολογική. Ο 'ἀλλὰ' συνδέει ἀντιθετικά δυο αιτιολογικές μτχ., τις δυο υποκειμενικής αιτιολογίας με τον 'ὡς', οι οποίες προηγούνται, με την μτχ. αντικειμενικής αιτιολογίας 'βουλόμενος' που ακολουθεῖ. **ὑμᾶς προτρέψαι:** η ἀντων. αντικ. στο ἀπαρέμφατο, το οποίο εἶναι ἀντικ. στην προηγούμενη μτχ.

- 3 **μηδεμίαν ἀποδοκιμάζειν τῶν ἡλικιωῶν:** η αντων. είναι αντικ. στο απαρέμφατο, το οποίο είναι συμπερασματικό με ενν. υποκείμενό του το 'ὕμᾱς' και η γενική είναι διαιρετική. **ἀλλ' ...ζητεῖν:** ο συγκεκριμένος 'ἀλλὰ' συνδέει αντιθετικά τα δυο απαρέμφατα 'ζῆν ~ ζητεῖν', τα οποία συντακτικά είναι ίδια. **ἐν ἀπάσαις:** ενν. 'ταῖς ἡλικίαις'. **ζητεῖν:** ὅ,τι και το 'ἀποδοκιμάζειν'. **εἴ τις...δύναται:** υποθετική πρόταση, που όμως επειδή εξαρτάται από το απαρέμφατο 'ζητεῖν' μετατρέπεται σε πλάγια ερώτηση, αντικείμενο στο απαρέμφατο. **τι:** αντικείμενο σύστοιχο στο απαρέμφατο 'εἰπεῖν'
- 4 **εἰπεῖν ἀγαθόν:** το απαρέμφατο είναι αντικ. στο 'δύναται' και το επίθετο είναι κατηγορηματικός προσδ. στο 'τι', 'κάτι που να είναι καλό', κι όχι 'κάτι που είναι χρήσιμο'. **Ὡς:** συντάσσεται με το 'γέγονεν' και δημιουργεί μία κύρια συμπερασματική πρόταση. **ἐξ οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν:** αναφορική επιρρ. πρόταση του χρόνου, 'ἀπό τότε που κατοικοῦμε την πόλη', καθώς ο εμπρόθετος είναι του χρόνου 'ἐξ οὗ = χρόνου'.
- 5 **τὸ μέγεθος:** αιτιατική της αναφοράς, 'ὡς προς την ένταση – την σπουδαιότητα'. **ἡμῖν:** δοτική ηθική 'μας ἐγινε'. **περὶ ὄσων...συνεληλύθαμεν:** αναφορική πρόταση, επιρρ. της αναφοράς
- 6 **βουλευσόμενοι:** συνημμ. μτχ., επιρρ., τελική του σκοπού για δυο λόγους, διότι η ίδια είναι χρόνου μέλλοντα, και διότι το ρ. εξάρτησης δηλώνει κίνηση. **ὑπὲρ τοῦ...ἄρχειν:** εμπρόθετος προσδ. που δηλώνει το ενδιαφέρον με έναρθρο απαρέμφατο στην θέση ουσιαστικού ή αντωνυμίας. Η ενδιάμεση γενική είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο.
- 7 **ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν:** ἴδιος εμπρόθετος με τον προηγούμενο. **αὐτοῖ:** 'εμεῖς οἱ ἴδιοι', κατηγ. προσδιορισμός. **τὸ προσταττόμενον:** έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, αντικ. στο απαρέμφατο. **δ...ἐστίν:** όταν μία αναφορική πρόταση ξεκινά μία περίοδο λόγου, τότε αυτή μετατρέπεται σε κύρια και το αναφορικό μεταφράζεται ως δεικτική αντωνυμία, αν μέχρι το τέλος της περιόδου δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση. Αυτό συμβαίνει εδώ. **σημεῖον ἐλευθερίας:** η αιτιατική είναι κατηγορούμενο στο ρ., και η γενική είναι αντικειμενική.
- 8 **ὑπὲρ ἧς οὐδὲν ὅ,τι τῶν δεινῶν οὐχ ὑπομενετέον:** Εδώ εμφανίζονται δυο αναφορικές αντωνυμίες, και υπονοούνται δυο ρήματα, το 'οὐδὲν <ἐστί>' και το 'ὑπομενετέον <ἐστί>'. Όμως δεν έχουμε δυο αλλά μία αναφορική πρόταση, η οποία εισάγεται με τον εμπρόθετο 'ὑπὲρ ἧς' και με ρ. το 'ὑπομενετέον <ἐστί>'. Η έκφραση 'οὐδὲν <ἐστί> ὅ,τι οὐ(χ)' δεν εισάγει καν πρόταση, αλλά ισοδυναμεί με την αντωνυμία 'οὐδὲν οὐ = πᾶν', δηλ. 'οὐδὲν <ἐστί> οὐ τῶν δεινῶν = πᾶν τῶν δεινῶν = κάθε ένα από τα δεινά'. Η γεν. 'δεινῶν' είναι διαιρετική στην έκφραση 'οὐδὲν <ἐστί> οὐ'. Το ρ. της αναφορικής είναι 'ὑπομενετέον <ἐστί>'. Πρόκειται για προσωπική σύνταξη του ρηματικού επιθέτου με υποκείμενο την έκφραση 'οὐδὲν <ἐστί> οὐ = πᾶν', και με κατηγορούμενο το ρηματικό επίθετο σε '-τέον'. **ἡμῖν...τοῖς ἄλλοις:** δοτικές του ποιητικού αιτίου στο ρηματικό επίθετο.
- 9 **τοῖς...διακειμένους:** έναρθρη μτχ. ως παράθεση στη προηγούμενη δοτική της αντωνυμίας 'τοῖς ἄλλοις'. **κατὰ μικρὸν:** εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς. **ἀρετῆς:** συντάσσεται με την μτχ. 'ἀντιποιουμένοις' ως αντικείμενο σε γενική πτώση, 'ἀντιποιοῦμαι τινός = ἐπιδιώκω κάτι'. **ἀντιποιουμένοις:** ενν. πάλι το άρθρο 'τοῖς' και θεωρεῖται έναρθρη, παράθεση ὁ.π.
- 10 **εἰ δεῖ τοῦμὸν ἴδιον εἰπεῖν:** δίνει την εντύπωση μορφολογικά ὅτι πρόκειται για υποθετική πρόταση με απόδοση την ακόλουθη κύρια πρόταση, όμως αν εκληφθεῖ ως υποθετική, τότε ως απόδοση πρέπει να εκληφθεῖ η επόμενη κύρια πρόταση 'ἐλοίμην ἂν ἀποθανεῖν'. Όμως για δύο λόγους δεν μπορεί η πρόταση με τον 'εἰ' να είναι υποθετική: (i) μετά το ρ. 'ἐλοίμην ἂν ἀποθανεῖν' υπάρχει μία μτχ. η οποία δεν μπορεί παρά να είναι υποθετική, 'εἰ μὴ ποιήσασαιμι', και αυτή είναι η υπόθεση της οποίας απόδοση είναι η πρόταση 'ἐλοίμην ἂν ἀποθανεῖν', και δημιουργεί ένα λανθάνοντα υποθετικό λόγο της 'απλῆς σκέψης'. (ii) με βάση την

λογική δεν ευσταθεί ως απόδοση του ‘εἰ δεῖ...εἰπεῖν’ να είναι το ‘έλοιμην ἄν ἀποθανεῖν’. Η πρόταση ‘εἰ δεῖ...ἀποθανεῖν’ είναι πλάγια ερώτηση, εξαρτάται από ενν. ρ. γνωστικό, και λειτουργεί ως παρένθετη μέσα στην περίοδο λόγου ως ‘Εγὼ μὲν οὖν – <οὐκ οἶδα> εἰ δεῖ τούμὸν ἴδιον εἰπεῖν – έλοιμην ἄν ἀποθανεῖν = Εγὼ λοιπόν – δεν ξέρω αν πρέπει να πω την προσωπική μου σκέψη – θα προτιμούσα να πεθάνω, αν δεν κάνω αυτό που με προστάζουν...’. **έλοιμην ἄν ἀποθανεῖν:** το ρ. βρίσκεται σε δυνητική ευκτική και λειτουργεί ως απόδοση στην υπόθεση που περιέχει η υποθετική μτχ. ‘μὴ ποιήσας’.

- 11 τὸ προσταττόμενον:** έναρθρη μτχ. ως αντικείμενο στην μτχ. ‘μὴ ποιήσας’. Δημιουργεί ένα ευθύ υποθ. λόγο της ‘απλής σκέψης’. Το απαρέμφ. είναι αντικ. στο ρ. **ἤ...ζῆν:** β’ ὀρος συγκρ. από το ‘μᾶλλον’. Το απαρέμφατο είναι ὁμοιο με το ‘ἀποθανεῖν’. **πολλαπλάσιον χρόνον:** το ουσιαστικό είναι αιτιατική του χρόνου και το επίθετο είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός, ‘παρά να ζω ένα χρονικό διάστημα που να είναι πολύ μεγαλύτερο’. **τοῦ τεταγμένου:** συντάσσεται με το επίθ. ‘πολλαπλάσιον’ ως γεν. συγκριτική. **ψηφισάμενος:** συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική, ‘με το να ψηφίσω – να εγκρίνω’.
- 12 ἄ...κελεύουσιν:** αναφορική πρόταση, αντικ. στην μτχ. που προηγείται. **αἰσχυνοίμην γὰρ ἄν:** κύρια πρόταση με δυνητική ευκτική για το δυνατόν στο παρόν – μέλλον. **εἰ...περιίδοιμι:** υποθετική πρόταση με απόδοση την προηγούμενη κύρια πρόταση με δυν.ευκτ., και δηλώνει την ‘απλή σκέψη’. **γεγονῶς:** συνημμ. μτχ., επιρρ., εναντιωματική, ‘παρά το γεγονός ότι κατάγομαι από τον Ηρακλή’.
- 13 τοῦ δὲ πατρὸς βασιλεύοντος:** γενική απόλυτη, επιρρ., εναντιωματική, ‘έστω κι αν ο πατέρας μου έχει τώρα την βασιλεία’. **αὐτὸς:** κατηγορ. προσδ. ‘εγὼ ο ἴδιος’. **ἐπίδοξος ὦν:** η μτχ. είναι εναντιωματική και το επίθετο είναι κατηγορούμενο, ‘και παρά το γεγονός ότι κι εγὼ ο ἴδιος επιδιώκω...’. **τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης:** το απαρέμφ. είναι αντικ. στο επίθετο ‘ἐπίδοξος’, η γενική του ουσιαστικού είναι αντικ. στο απαρέμφατο και η γεν. της αντων. είναι επιθετικός προσδ.
- 14 καθ’ ὅσον ἐστὶν ἐπ’ ἐμοὶ:** αναφορική πρόταση της αναφοράς, ‘ὅσο εξαρτάται από ἐμένα’. **τὴν χώραν:** αντικείμενο στην μτχ. ‘ἔχοντας’. **ἦν ἡμῖν οἱ πατέρες κατέλιπον:** αναφορική προσδιοριστική πρόταση με οριστική για το πραγματικό. **ταύτην:** επιθ.προσδ. **τοὺς οἰκέτας:** αντικείμενο στο ‘περιίδοιμι’.
- 15 τοὺς ἡμετέρους ἔχοντας:** η έναρθρη αντωνυμία είναι επιθ. προσδ. στο ‘οἰκέτας’, και η μτχ. είναι κατηγορηματική, ‘περιορῶ τινὰ + κατηγορηματική μτχ. = αδιαφορῶ για κάποιον να...’.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σε καμία περίπτωση όμως, ούτε επειδή δήθεν επιθυμώ να αγορεύω, ούτε επειδή δήθεν είμαι προετοιμασμένος με κάποιο διαφορετικό τρόπο να ζω απ' ό,τι στο προηγούμενο χρονικό διάστημα, δεν έχω μιλήσει έτσι γι' αυτά τα ζητήματα, αλλά επειδή πράγματι ήθελα να παρακινήσω εσάς ώστε να μην απορρίπτετε καμία από τις ηλικίες, αλλά σε όλες να ερευνάτε αν κάποιος μπορεί για τις παρούσες υποθέσεις να πει κάτι που να είναι χρήσιμο. Έτσι λοιπόν από τότε που κατοικούμε την πόλη αυτήν, κανείς ούτε κίνδυνος ούτε πόλεμος για τέτοια ζητήματα όσον αφορά την σπουδαιότητά τους δεν μας έγινε, για όσα τώρα συγκεντρωθήκαμε για να αποφασίσουμε. Γιατί στο παρελθόν αγωνιζόμασταν για να εξουσιάζουμε τους άλλους, ενώ τώρα για να μη κάνουμε εμείς οι ίδιοι αυτό που μας προστάζεται. Και αυτό είναι ένδειξη ελευθερίας, για την οποίαν κάθε τι από τα δεινά πρέπει να γίνεται ανεκτό, όχι μόνο από εμάς, αλλά και από τους άλλους οι οποίοι δεν έχουν χάσει εντελώς τον ανδρισμό του, αλλά έστω και λίγο διεκδικούν την ανδρεία. Εγώ λοιπόν – αν πρέπει να πω την προσωπική μου γνώμη – είναι δυνατόν να προτιμήσω να πεθάνω, αν πιο πολύ δεν κάνω αυτό που μου προστάζεται, παρά να ζήσω περισσότερο χρόνο από αυτόν που μου έχει οριστεί ψηφίζοντας αυτά που διατάζουν οι Θηβαίοι. Γιατί θα ντρεπόμουν, αν παρά το γεγονός ότι κατάγομαι από τον Ηρακλή, και παρά το γεγονός ότι ο πατέρας μου ασκεί το βασιλικό αξίωμα, κι έστω αν εγώ ο ίδιος επιδιώκω να πετύχω αυτό το αξίωμα, αδιαφορήσω, όσο εξαρτάται από εμένα, για τους δούλους τους δικούς μας να έχουν την χώρα την οποίαν μας κληροδότησαν οι πρόγονοί μας.